28/01/2019

“Το πρώτο στάδιο του νοητού πολέμου είναι η προσβολή του λογισμού”

/ Γνώμες

Περί των ειδών του πολέμου των λογισμών, και ότι πρέπει με πολύ κόπο να αντιστεκόμαστε στα πάθη μας.

Οι Άγιοι Πατέρες είπαν για τον νοητό πόλεμο ότι το πρώτο στάδιο είναι η προσβολή του λογισμού, κατόπιν ο συνδυασμός, μετά η συγκατάθεση, ύστερα η αιχμαλωσία και τέλος το πάθος.

Η προσβολή, έγραψαν οι Πατέρες, Ιωάννης της Κλίμακος, Φιλόθεος Σιναΐτης και πολλοί άλλοι, είναι έ-νας απλός λογισμός η παρουσία στον νου μιας εντυπώσεως, η οποία εισέρχεται στην καρδιά και εκδηλώνεται στον νου. Γρηγόριος ο Σιναΐτης λέγει ότι η προσβολή εί-ναι μία ενθύμηση, την οποία κάνει ο εχθρός λέγοντας: «Κάνε αυτό ή εκείνο», όπως ακριβώς εμφανίσθηκε στον Κύριο και τον προέτρεπε: «Ειπέ ίνα οι λίθοι ούτοι άρτοι γένωνται» (Ματθ. 4, 3), και γενικά οποιαδήποτε σκέψη που γίνεται στον ανθρώπινο νου από τον διάβολο. Γι’ αυ-τό οι Άγιοι Πατέρες λέγουν αυτό το είδος πολέμου δεν συνιστά αμαρτία για τον άνθρωπο, διότι είναι

μία νοερά προσβολή του εχθρού της σωτηρίας μας, η οποία, όπως λέγει ο άγιος Συμεών ο Νέος Θεολόγος, δεν προέρχεται από εμάς και συνεπώς δεν μας μεγαλύνει ούτε μας ταλαιπωρεί. Μ’ αυτό τον τρόπο προσέβαλε ο διάβολος τους πρωτοπλάστους και εξεδίωξε εκ του παραδείσου και του Θεού, λόγω της παραβάσεως της εντολής Του, ώστε να μπορεί κατόπιν να προσβάλει κάθε άνθρωπο με τους κα-κούς λογισμούς. Μόνον οι τέλειοι μπορούν να μένουν ακλόνητοι, παρότι και αυτοί μερικές φορές προσβάλλον-ται, όπως λέγει ο άγιος Ισαάκ ο Σύρος.

Ο συνδυασμός, λέγουν οι Πατέρες είναι η εμπαθής ή απαθής συνομιλία με τον λογισμό που εμφανίζεται, όπως την δέχεται ο νους από τον νοητό εχθρό, δηλαδή η συζήτηση και εκούσια απασχόληση με αυτόν. Αυτή η εκδήλωση του λογισμού δεν είναι τελείως αναμάρτητος και είναι αξιέπαινος αυτός που θα διορθώσει τον κακό λογι-σμό με την βοήθεια του Θεού. Έτσι λοιπόν, εάν δεν αποκρούσει αμέσως την προσβολή του λογισμού που κάνει ο διάβολος στον άνθρωπο και θελήσει λίγο να ομιλήσει μ’ αυτόν, ο διάβολος αναγκάζει την σκέψη του να προχωρήσει προς την αμαρτία. Πρέπει λοιπόν να αγωνιζόμαστε να επανέλθει ο νους μας προς το καλλίτερο, και πως πρέπει να επιστρέψουμε τον νου μας προς τους καλούς λογι-σμούς, θα το φανερώσουμε παρακάτω με την βοήθεια του Θεού.

Η συγκατάθεση, είπαν οι Πατέρες, είναι η κάμψη της ψυχής, λόγω ηδονής, στον εμφανισθέντα λογισμό ή στην μορφή που σχηματίσθηκε στον νου. Αυτό συμβαίνει εάν δεχθούμε την φαντασία ή την πονηρά ενθύμηση του εχθρού και λίγο-λίγο υποχωρήσουμε στις προτροπές του. Αυτό, είπαν οι Πατέρες, συμβαίνει σ’ αυτούς που δεν ασκούνται στην πνευματική εργασία. Συνεπώς λοιπόν, εάν δεν μάθει κάποιος την άσκηση της εργασίας των αρετών και ενώ έλαβε πλήρως από τον Θεό την βοήθεια για την αποδίωξη των κακών λογισμών, ζει με ακηδία και δεν αγωνίζεται, δεν είναι απαλλαγμένος της αμαρτίας, λόγω της αδιαφορίας του στην απόκρουση των κακών και πονηρών λογισμών. Και εάν θα είναι κάποιος από τους αδόκιμους και αρχαρίους μοναχούς και αδύνατος στην εκδίωξη των λυσσαλέων επιθέσεων του πονηρού, αμέσως να τρέχει κράζοντας προς τον Κύριο, με ταπείνωση και εξουθένωση του εαυτού του, να τον βοηθήσει, όπως είναι γραμμένο: «Εξομολογείσθε τω Κυρίω και επικαλείσθε το όνομα το άγιον αυτού» (Ψαλμ. 84, 1). Και ο Θεός κατά το μέγα έλεός Του θα τον συγχωρήσει για την αδυναμία του αυτή. Αυ-τά είπαν οι Πατέρες γι’ αυτούς που είναι στον πνευματικό αυτό πόλεμο και νικήθηκαν όχι με την θέλησή τους αλλά λόγω της ισχυρής προσβολής του λογισμού. Όμως ο νους να ανδρειώνεται για να μην κάνει την ανομία με την πράξη, όπως λέγει ο Γρηγόριος ο Σιναΐτης.

Η αιχμαλωσία είναι η υποχώρηση στο πάθος. Γι’ αυ-τήν είπε ο ανωτέρω άγιος

Γρηγόριος: Όποιος δέχεται με την θέλησή του τις πονηρές προτροπές του νοητού εχθρού, συζητά και συγκαταβαίνει σ’ αυτές, νικήθηκε πλέον, δεν αντιδρά στην αμαρτία και επιθυμεί να την πράξει ακόμη και όταν δεν είναι βολικό με το έργο, επειδή ίσως δεν είναι ο κατάλληλος καιρός ή ο τόπος ή εμποδίζει κάποια άλλη δυσκολία. Αυτή η εκούσια προσχώρηση στο κακό είναι πολύ εφάμαρτη αιχμαλωσία είναι η υποχώρηση στο πάθος και χωρίς αμφιβολία τιμωρείται.

Η υποδούλωση η αναγκαστική και ακούσια της καρδιάς ροπή, καταστρέφει την προσωπική μας φρόνηση και το αυτεξούσιο, επειδή ενώθηκε με αυτήν (καρδιά) ο εμπαθής λογισμός. Έτσι λοιπόν, εάν θα υποδουλωθεί η καρδιά από τον κακό λογισμό και σύρεται με βία χωρίς να μπορεί να αντιδράσει, θα μπορέσει μόνο με την βοήθεια του Θεού να επιστρέψει στην πρώτη της κατάστασή. Και εάν κυβερνάται σαν από θύελλα και κύματα από τους πονηρούς λογισμούς χάνοντας την ελευθερία της και μην μπορώντας να επανέλθει στην ψυχική της αρμονία και ει-ρήνη, αυτό οφείλεται στην εσωτερική ταραχή που δημιουργείται από την υπερβολική και ακράτητη είσοδο των πονηρών λογισμών. Έτσι επέρχεται μία σύγχυση με-ταξύ των αμαρτωλών σκέψεων και της ψυχικής αρμο-νίας της ψυχής. Η σύγχυση αυτή με άλλο τρόπο κρίνεται, όταν συμβαίνει στον καιρό της προσευχής, και με άλ-λο τρόπο όταν γίνεται σε άλλη στιγμή. Άλλο το είδος των λογισμών όταν είναι συνηθισμένο και άλλο όταν έρ-χεται έξωθεν από τους κακούς λογισμούς. Έτσι λοιπόν, είναι πιο εφάμαρτο εάν αιχμαλωτισθεί ο νους από τους κακούς λογισμούς στην ώρα της προσευχής διότι εκείνη την στιγμή ο νους πρέπει να κατευθύνεται προς τον Θεό και να προσέχει στην προσευχή, προφυλασσόμενος από οποιαδήποτε ξένη σκέψη. Εάν δεν γίνεται στην ώρα της προσευχής και οι λογισμοί εισέλθουν, λόγω διαφόρων πειρασμών της ζωής, αυτό δεν είναι αμαρτία, διότι και οι άγιοι ασχολούντο με συστηματικό πρόγραμμα με τα χρει-ώδη της ζωής. Πάντως πρέπει πάντοτε να προφυλαγόμαστε από τους κακούς λογισμούς.

Ενώ το πάθος, λέγουν οι Πατέρες είναι αυτό το οποίο για πολύ χρόνο φωλιάζει στην ψυχή και την ταράζει πάντοτε με τους εμπαθείς λογισμούς που σπείρει ο νοη-τός εχθρός μας. Και από την συχνή και αλλεπάλληλη υποχώρηση στο κακό, γιγαντώνεται και γίνεται συνήθεια η αμαρτία, που ενισχύεται ακόμη από την φαντασία και επανάληψη του κακού. Αυτό συμβαίνει, διότι ο διάβολος παρουσιάζει ενώπιον του ανθρώπου κάθε είδους εμπαθή έργα και του ανάβει την φλόγα για ν’ απολαύσει αυτά. Περισσότερο όμως οφείλεται αυτό, όταν ο ίδιος ο άνθρωπος συνομιλεί με τον λογισμό του και από απροσεξία συγκατατίθεται σ’ αυτόν ή με τη θέλησή του σκέπτεται το πα-ράνομο έργο, αφού πλέον δεν έχει τον φόβο των αιωνίων βασάνων και αδιαφορεί για την μετάνοια· δηλαδή δεν του φαίνεται κακό και δεν προσεύχεται για να λυτρωθεί από το πάθος. Όταν ένας κολάζεται στα αιώνια βάσανα του άδου δεν σημαίνει ότι κολάσθηκε επειδή πολεμήθηκε από

κάποιο πάθος αλλά από αμετανοησία, διότι εάν συνέβαινε αυτό δεν θα υπήρχε για κανέναν συγχώρηση, έως ότου φθάσουν στην τελεία απάθεια, όπως λέγει ο Πέτρος ο Δα-μασκηνός. Διότι είπαν οι Πατέρες ότι, αυτοί που κυριεύθηκαν από πάθη, πρέπει να τα καταπολεμήσουν κατόπιν με πολλή άσκηση. Επί παραδείγματι, εάν κάποιος υπετάγη στο πάθος της πορνείας πρέπει να απομακρυνθεί ολοκληρωτικά με εκείνο το πρόσωπο που αμάρτησε και από κάθε σχέση και συνομιλία μαζί του, από την ψαύση ενδυμάτων του και από τα διεγερτικά μυρωδικά του. Διότι εάν δεν φυλάξει εκείνος τον εαυτό του από όλα αυτά, επαναλαμβάνει το πάθος και πορνεύει με τον λογισμό στην καρδιά του, ανάβοντας μόνος του την κάμινο των παθών του και επιτρέποντας να μπαίνουν μέσα του, σαν ένα θηρίο, όλοι οι κακοί λογισμοί.

(Οσίου Νείλου Σόρσκυ, Περί νοεράς εργασίας, εκδ. «Ορθόδοξος Κυψέλη», σ. 29-33).